

Abstract
Accounting of fertilizers

Prepared by

P.L. Suk, doctor of economic sciences, professor,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Dr. Omran A. Al-Ibbini / Assistant Prof.
Al-Zaytoonah University of Jordan / Accounting Department

Fertilizers are mineral and organic. Mineral fertilizers are divided into simple (containing only one element of food) and complex (containing two or more element of foods). Nitrogen, phosphate, potash, complex mineral fertilizers and micro fertilizers company buys on the side and organic fertilizers (manure) receives from their own animals or buys.

Fertilizers can be obtained directly at the farm – peat, swamp mud (saprobes) and others. Green fertilizers – fresh green mass mainly legumes, which plough into the soil to enrich it with organic substances and nitrogen.

Purchase fertilizer drawn similarly as other values. Relationships that occur while admission a fertilizer from suppliers regulated on the basis of supply contracts.

In case of delivery of fertilizers warehouse manager or storekeeper signs the receipt of the goods in the consignment note, which he then returns to the forwarder driver who brought fertilizer. At the same time, head of warehouse (storekeeper) receives the second copy of consignment note and a copy of the certificate on imported fertilizers party. After posting cargo documents are being sent to the accounting department.

In the case of delivery of fertilizers by own vehicles from factories representative of agricultural enterprises presents the provider a warrant. Accounting of factory issues invoice model form in two copies and issue a certificate, which confirms the quality of fertilizers.

For storage of mineral fertilizers should be a special store that ensure their safety and environmental security.

Purchased fertilizers capitalize at cost, which includes costs incurred in connection with their acquisition, in particular:

- a) The purchase price, which is calculated by supplier (the value added tax is not accounted for if it is reimbursed by the company);
- b) Transportation and procurement costs – loading, unloading, transportation etc.;
- c) The cost and lack of fertilizers within the norms of natural losses identified in the posting of purchased fertilizers that occurred during their transportation;
- d) Other costs those are directly attributable to the acquisition of fertilizers and bringing them to the state in which they are suitable for use in the planned purposes.

If under the contract the supplier brings fertilizers and puts them on the ground, the cost of fertilizer and the cost of their introduction include the cultivation of agricultural crops according to invoices submitted by the supplier of fertilizer and the contractor upon delivery and introduction into the soil.

Green fertilizers on the warehouse do not capitalize. They write off on those crops which are shown on the area where crops have ploughed for green fertilizers. Evaluate them on the basis of actual costs incurred by the farm for planting and ploughing crops for fertilizer.

Manure obtained from livestock, estimated at standard costs in accordance with methods of calculation of agricultural products adopted by the farm. The cost of laying the manure in the manure storage, preparation of composts and other include in the cost of manure.

To account for manure, which is laid in manure storage facilities, it is advisable to open a separate analytical account as part of the accounts 23 "Production". It capitalizes the cost of the manure obtained from livestock and write off the costs of lying and use of manure. According to such account calculated the cost of 1 ton of manure and write off the manure dressed for crops.

Synthetic accountings of fertilizers carry on the subaccount 208 "Materials for agricultural purposes". In the debit of sub-account 208 reflect the availability and supply of fertilizers, and in credit – their disposal (table 1).

Table 1

Correspondence of accounts for accounting fertilizers

The contents of business transactions	Correspondence of accounts	
	debit	credit
Fertilizers obtained from suppliers and other companies and organizations	208 "Materials for agricultural purposes"	63 "Settlements with suppliers and contractors", 68 "Settlements with other operations"
Costs of shipping fertilizers	208 "Materials for agricultural purposes"	63 "Settlements with suppliers and contractors", 68 "Settlements with other operations"
Paid to suppliers for received fertilizer	63 "Settlements with suppliers and contractors"	31 "Settlement account"
Purchased fertilizer for cash through the advance holders	208 "Materials for agricultural purposes"	372 "Settlements with accountable persons"
Manure obtained from own production	231 "Plant growing"	232 "Livestock-breeding"
Written off fertilizers made under crops	231 "Plant growing"	208 "Materials for agricultural purposes"
Accrued suppliers for work on fertilization	231 "Plant growing"	63 "Settlements with suppliers and contractors"
Ploughed green mass of agricultural crops as green fertilizers – related to the cost of the crops sown in this area	231 "Plant growing"	231 "Plant growing"

Облік добрив

П.Л. Сук, д-р екон. наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Омран Ахмад Мохаммад Аль-Іббіні, канд. екон. наук, Аль-Зайтонахський університет Йорданії, Амман, Йорданія

Для росту й розвитку рослин потрібні елементи живлення: вуглець, кисень, водень, азот, фосфор, сірка, калій, кальцій, магній, залізо, бор, марганець, мідь, молібден, кобальт, цинк та ін.

Вуглець рослини одержують через листки з повітря і частково через кореневу систему з ґрунту, кисень надходить з повітря, азот, фосфор, сірку, калій та інші елементи живлення надходять через корені. Нестачу поживних речовин у ґрунті компенсують шляхом внесення добрив.

Добрива є мінеральні та органічні. Мінеральні добрива діляться на прості (містять лише один елемент живлення) і комплексні (містять два і більше елементів живлення). Азотні, фосфорні, калійні, комплексні мінеральні добрива та мікродобрива підприємство купує на стороні, а органічні добрива (гній) – одержує від власних тварин або купує.

Добрива можуть отримуватися безпосередньо в господарстві – торф, болотяний мул (сапропель) та інші. Зелені добрива – свіжа зелена маса переважно бобових культур, яка приорується в ґрунт для збагачення його органічними речовинами та азотом.

Купівлю добрив оформляють аналогічно як і інших цінностей. Взаємовідносини, що виникають під час надходження добрив від постачальників, регулюються на підставі договорів постачання.

При завезенні добрив завідувач складу або комірник розписується про одержання вантажу в Товарно-транспортній накладній, яку він потім повертає шоферу-експедитору, який доставав добрива. Одночасно з цим, завідувач складу (комірник) одержує другий примірник Товарно-транспортної накладної і копію сертифіката на завезену партію добрив. Після оприбуткування вантажу документи передаються в бухгалтерію.

У разі доставки добрив власними транспортними засобами із заводів представник сільськогосподарського підприємства пред'являє постачальнику Довіреність. Бухгалтерія заводу виписує Рахунок-фактуру типової форми в двох примірниках і видає сертифікат, який підтверджує якість добрив.

Для зберігання мінеральних добрив повинні бути соціальні сховища, які забезпечують їх збереження і екологічну безпеку.

Облік на складі веде завідувачий складом у Книзі складського обліку (форма № ВЗСГ-10), в якій на кожний вид мінеральних добрив (на кожний номенклатурний номер) використовують окрему сторінку (табл. 1).

Ефективне використання сільськогосподарських земель – найбільшого багатства України, справа загальнодержавна. Не зря в Радянському Союзі діяла єдина агрохімічна служба в країні. В Україні це було виробничо-наукове об'єднання “Укрсільгоспхімія”, що займалося застосуванням органічних і мінеральних добрив, меліорантів і хімічних засобів захисту рослин від хвороб та шкідників, боротьбою з бур'янами.

Система удобрення сільськогосподарських культур має базуватися на результатах агрохімічного обстеження ґрунтів кожного поля, яке узагальнюють у вигляді агрохімічних картограм.

Бездумне застосування мінеральних добрив і отрутохімікатів наносить велику шкоду людям і навколишньому середовищу. Система використання добрив – важлива ланка високопродуктивного землеробства. Необхідно ухилятися від надмірних доз внесення добрив, які можуть призвести до зниження якості сільськогосподарської продукції, накопичення в ній нітратів та токсичних елементів. Добрива є складовим елементом системи агрохімічних заходів: зниження кислотності ґрунту, боротьби з бур'янами, хворобами та шкідниками рослин.

Негативний вплив на природне середовище, пов'язаний із застосуванням мінеральних добрив, можна зменшити шляхом послідовного застосування агротехнічних заходів, а саме:

1. Використання добрив у збалансованих співвідношеннях;
2. Застосовувати екологічно безпечні дози добрив, особливо азотних;
3. Додавати мікроелементи;
4. Вирощувати сорти з високою нітроредуктазною еквівалентністю;
5. Високі дози азотних добрив вносити частинами;
6. Здійснювати токсикологічний контроль урожаю сільськогосподарських культур.

Високий винос гумусу спричиняють кукурудза на зерно, цукрові буряки, соняшник. Накопичення гумусу забезпечують сіяні трави. Багаторічні трави протягом 2-3 років накопичують у ґрунті органічну речовину, яка рівноцінна внесенню 20 т гною на 1 га.

Відпуск добрив зі складів здійснюють по Накладній (внутрігосподарського призначення) (форма № ВЗСГ-8). Складають накладну (табл. 2) у одному (для складу) або двох примірниках – один для складу, а другий для одержувача. Її оформляють за встановленою формою, підписують керівник підприємства і головний бухгалтер, а також особи, які видали та одержали цінності.

Відпуск мінеральних добрив зі складів може проводитися як по накладних (разовий документ), так і по нагромаджувальному документу Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей (форма № ВЗСГ-1) (табл. 3). Вона служить підтвердним документом для списання матеріальних цінностей зі складів сільськогосподарських підприємств, а також для поточного контролю за додержанням встановлених лімітів відпуску матеріалів на виробничі потреби.

Лімітно-забірні картки виписуються у двох примірниках на календарний місяць. Їх реєструють у Книзі обліку документів, один примірник видається матеріально-відповідальній особі, яка одержує цінності, а другий – завідувачому складом чи іншого складського приміщення, в якому зберігають добрива.

Лімітно-забірні картки виписують у відповідності з планом внесення добрив. В них вказується назва добрив та встановлений ліміт їх відпуску. У його межах завідувач складом відпускає добрива, узагальнюючи в обох примірниках картки дату, кількість відпущених добрив і виводить залишок ліміту. В картках взаємно підписуються: одержувач – у картці завідувачого складом за одержання цінностей, а завідувач складом – у картці одержувача за їх відпуск.

Після використання ліміту або закінчення строку дії картки (місяця) видачу добрив не проводять. Лімітно-забірні картки здають у бухгалтерію в кінці місяця разом зі Звітом про рух матеріальних цінностей.

Застосовувати лімітно-забірні картки замість разових накладних доцільно у разі систематичного відпуску матеріальних цінностей для конкретних об'єктів господарювання.

Після внесення мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин по кожному полю в розрізі культур керівник структурного підрозділу та агроном складають Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин (форма № ВЗСГ-3) (табл. 4). В акті вказуються види добрив, ядохімікатів та гербіцидів, які внесено під конкретні культури. Витрачання добрив відображають у натуральних показниках і в перерахунку на діючу речовину. Підписують акт керівник структурного підрозділу, агроном, бухгалтер, затверджує акт керівник підприємства.

До акта додаються накладні та лімітно-забірні картки, по яких отримано добрива, і разом передаються в бухгалтерію підприємства для відображення операцій в обліку.

На практиці використовують різні технології внесення добрив: безперевантажувальна, перевантажувальна, перевалочна.

Безперевантажувальна технологія передбачає внесення добрив за такою схемою: склад – тукорозкидач – поле. При цій технології на складі постачальника мінеральні добрива завантажують у тукорозкидачі і транспортують на поле, де рівномірно їх вносять у ґрунт. Добрива не попадають на склад сільськогосподарського підприємства, тому складський їх облік відсутній. Замовник сплачує вартість добрив і за роботу по їх внесенню. Постачальник виписує рахунок за добрива і виконану роботу, і отримує оплату від замовника.

Перевантажувальна технологія: склад постачальника – перевантажувач – тукорозкидач – поле. Постачальник доставляє добрива до поля, перевантажує їх у тукорозкидачі, які вносять добрива у ґрунт.

Перевалочна технологія: склад постачальника – навантаження на автосамоскид – доставка замовнику – розвантаження і передача на склад – доставка на поле – тукорозкидач – поле. Добрива надходять на склад замовника, приймаються на склад і обліковуються аналогічно як і інші цінності. Потім у встановлені строки добрива готують до внесення, відвозять у поле, закладають у тукорозкидачі і вносять у ґрунт.

Найбільш ефективною є безперевантажувальна технологія. Але вона не завжди може застосовуватися – непідготовлені площі для внесення добрив, не настали строки внесення, відсутність тукорозкидачів тощо.

Куплені добрива оприбутковують за первісною вартістю, яка включає витрати, що виникли у зв'язку з їх придбанням, зокрема:

а) ціна придбання, по якій розраховуються з постачальником (податок на додану вартість не враховується якщо він відшкодовується підприємству);

б) транспортно-заготівельні витрати – навантаження, розвантаження, перевозка тощо;

в) витрати і нестачі добрив в межах норм природного убутку, виявлені при оприбуткуванні придбаних добрив, що сталися при їх транспортуванні;

г) інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням добрив і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Первісна вартість одиниці придбаних добрив, за якою вони відображаються в обліку, визначається діленням фактичної суми витрат, що пов'язані з придбанням однорідних добрив, які надійшли однією партією, на загальну кількість (вагу) придбаних добрив.

Виявлені у процесі інвентаризації надлишки добрив оприбутковують за справедливою вартістю, або ціною можливого їх використання в господарстві.

Якщо за умовами договору постачальник привозить добрива і вносить їх у ґрунт (безперевантажувальна технологія), то вартість добрив і витрати по їх внесенню відносять на вирощування відповідних сільськогосподарських культур згідно рахунків-фактур, пред'явлених постачальником добрив і виконавцем робіт по їх доставці та внесенню в ґрунт.

Зелені добрива на склад не оприбутковують. Їх списують на ті культури, які висіяні на площі, де приорані посіви на зелені добрива. Оцінюють їх виходячи із фактичних витрат, понесених господарством на посів та приорювання культур на добриво.

Гній, що одержується від тваринництва, оцінюють за нормативними витратами відповідно прийнятої в господарстві методики калькулювання сільськогосподарської продукції. Витрати по закладанню гною у гноєсховища, підготовці компостів та інші включають у вартість гною.

Для обліку гною, який закладено у гноєсховища, доцільно відкрити окремий аналітичний рахунок в складі рахунка 23 "Виробництво". На нього оприбутковують вартість гною, одержаного від тваринництва, а також списують витрати, пов'язані із закладенням і використанням гною. За даними такого обліку калькулюють собівартість 1 т гною і по ній списують гній внесений під сільськогосподарські культури.

Синтетичний облік добрив ведуть на субрахунку 208 "Матеріали сільськогосподарського призначення". За дебетом субрахунку 208 відображають наявність та надходження добрив, а по кредиту – їх вибуття (табл. 5).

Таблиця 5

Кореспонденція рахунків з обліку добрив

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	дебет	кредит
Одержано добрива від постачальників та інших підприємств і організацій	208 "Матеріали сільськогосподарського призначення"	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками", 68 "Розрахунки за іншими операціями"

Витрати з доставки добрив	208 “Матеріали сільськогосподарського призначення”	63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками”, 65 “Розрахунки за страхування”, 68 “Розрахунки за іншими операціями”
Оплачено постачальникам за отримані добрива	63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками”	31 “Рахунки в банках”
Куплено добрива за готівку через підзвітних осіб	208 “Матеріали сільськогосподарського призначення”	372 “Розрахунки з підзвітними особами”
Одержано гній від власного виробництва	231 “Рослинництво”	232 “Тваринництво”
Списано добрива, внесені під сільськогосподарські культури	231 “Рослинництво”	208 “Матеріали сільськогосподарського призначення”
Нараховано постачальникам за роботи по внесенню добрив	231 “Рослинництво”	63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками”
Приорана зелена маса сільськогосподарських культур в якості зелених добрив – відноситься у витрати культур, висіяних на цій площі	231 “Рослинництво”	231 “Рослинництво”